

Anthony Elliott

ÇAĞDAŞ SOSYAL TEORİYE GİRİŞ

Anthony Elliott: Güney Avustralya Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde profesör olan Anthony Elliott aynı zamanda Hawke Araştırma Enstitüsü'nün başkanlığını yürütmektedir. *Mobile Lives* (2010, John Urry ile birlikte), *On Society* (2012, Bryan Turner ile birlikte), *Concepts of the Self* (2013) ve *Reinvention* (2013) en son eserleri arasındadır.

Kitabın Özgün Adı:

Contemporary Social Theory: An Introduction, Second Edition

© Routledge, 2014

© Dipnot Yayınları, 2016

Bu Kitabın Türkçe yayın hakları Dipnot Yayınları'na aittir.

ISBN: 978-605-4878-95-6

Dipnot Yayınları: 270

Sertifika No: 14999

1. Baskı, 2017/Ankara

2. Baskı, 2021/Ankara

Çeviri Editörleri: İbrahim Yıldız - Aylin Görgün Baran

Çevirenler: Selda Taşdemir-Afşar, Aslıhan Ögün-Boyacıoğlu, Bahadır Nuro,

Gaye Gökalp-Yılmaz, Ümit Tatlıcan, Feryal Turan, Mina Furat, Çiçek Coşkun,

Şerife Geniş, Gökhan Savaş, Çağlar Özbek

Düzeltili: Ümit Özger - İdil Çetin

Kapak Tasarımı: Duysal Tuncer

Baskı Öncesi Hazırlık: Dipnot Bas. Yay. Ltd. Şti.

Baskı: Sözkese Matbaacılık

İvedik O.S.B 1518. Sok Mat-Sit İş Merkezi No: 2/40

Yenimahalle/ANKARA Tel: (0312) 395 21 10

Dipnot Yayınları

Selanik Cad. No. 82/24 Kızılay / Ankara

Tel: (0 312) 419 29 32 / Faks: (0 312) 419 25 32

e-posta: bilgi@dipnotkitap.com

www.dipnotkitap.com

Anthony Elliott

ÇAĞDAŞ SOSYAL TEORİYE GİRİŞ

İçindekiler

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR.....	11
------------------------	----

1. BÖLÜM

TOPLUMUN DOKUSU.....	13
Toplum nedir?	15
Toplum ve sosyal teori	18
<i>İklim değişikliğiyle başa çıkmak: Anthony Giddens</i>	21
Çağdaş sosyal teoride anahtar temalar	24
Ek sorular	29
Ek okuma.....	29
İnternet bağlantıları.....	30

2. BÖLÜM

KLASİKLERİN ÇAĞDAŞ ANLAMI	31
Modernitenin çelişkileri: Marx	33
Demir kafes olarak modernite: Weber	38
Ahlaki bağlar olarak modernite: Durkheim	42
Travma, trajedi ve Thanatos: Freud.....	47
Özet.....	52

Ek sorular	53
Ek okuma.....	54
İnternet bağlantıları.....	54

3. BÖLÜM

FRANKFURT OKULU	55
Horkheimer ve Adorno: <i>Aydınlanmanın Diyalektiği</i>	58
Freudcu devrim: psikanalizin kullanımı	61
Fromm: özgürlük korkusu	63
Adorno: <i>Otoritaryen Kişilik</i> , anti-Semitizm ve modernitenin psikodinamikleri	69
<i>Yıldızlara yazılıdır: Adorno ve astroloji</i>	74
Marcuse: Eros veya tek-boyutlu gelecekler?	76
Ütopya ve toplumsal dönüşüm: Marcuse ve libidinal rasyonalite	81
Marcuse'ye eleştiriler	83
Özet.....	89
Ek sorular	90
Ek okuma.....	91
İnternet bağlantıları.....	92

4. BÖLÜM

YAPISALCILIK	93
Saussure ve yapısal dilbilim.....	95
Saussure'e eleştiriler	101
Çiğ ve Pişmiş: <i>Lévi-Strauss ve yapısal antropoloji</i>	104
Roland Barthes: yapısalci semiyoloji ve popüler kültür	106
Foucault: bilgi, toplumsal düzen ve iktidar	112
<i>Toplum ve disipline edilen bedenler</i>	117
Yapısalcılığın sınırları: Foucault'nun <i>Cinselliğin Tarihi</i>	119
<i>Yönetimsellik</i>	125
Foucault'ya eleştiriler.....	127
Özet.....	132

Ek sorular	132
Ek okuma.....	133
İnternet Bağlantıları.....	133

5. BÖLÜM

POST-YAPISALCILIK.....	135
Lacan: ayna-evre ve imgesel	140
Lacan'ın post-yapısalcılığı yeniden formülasyonu: dil, sembolik düzen ve bilinçdışı.....	143
Lacan'dan sonra: Althusser ve "çağırma olarak toplum"	145
<i>Sinema araştırmaları: ayna olarak perde</i>	148
Žižek: çağırmanın ötesi	149
Lacan'ın değerlendirilmesi	152
Derrida: fark ve yeniden inşa.....	156
<i>Psikanalizi yeniden okumak: Derrida'nın Lacan Eleştirisi</i>	160
Derrida'nın değerlendirilmesi	162
<i>Post-yapısalcılık ve post-kolonyal teori:</i> <i>Bhabha ve The Location of Culture</i>	163
Özet.....	166
Ek Sorular	167
Ek Okuma.....	167
İnternet bağlantıları.....	168

6. BÖLÜM

YAPILAŞMA KURAMLARI	169
Anthony Giddens: yapılaşma ve toplumsal yaşamın pratik rutinleri	171
Giddens'in modernite ve benlik kavramları	179
<i>Giddens, politika ve üçüncü yol</i>	185
Giddens'a eleştiriler	189
Pierre Bourdieu: <i>habitus</i> ve pratik toplumsal yaşam.....	192
<i>Beğeni sorunu: Bourdieu'nun Ayrım'ı</i>	197
Bourdieu'ya eleştiriler.....	199

Özet.....	202
Ek sorular	203
Ek okuma.....	204
İnternet bağlantıları.....	205

7. BÖLÜM

ÇAĞDAŞ ELEŞTİREL TEORİ.....	207
Habermas: toplumun demokratikleşmesi	209
Erken dönem Habermas: kamusal alanın gelişimi ve çöküşü.....	211
Habermas'ın kapitalizm, iletişim ve kolonizasyon üzerine görüşleri	217
<i>Duygusal emperyalizm: Habermas'ın feminist eleştirisi</i>	222
Habermas'ın küreselleşme ve post-ulusal toplumlar üzerine görüşleri	224
<i>Müzakereci demokrasiye doğru</i>	227
Habermas'a eleştiriler	229
Özet.....	238
Ek sorular	239
Ek okumalar.....	239
İnternet bağlantıları.....	240

8. BÖLÜM

FEMİNİZM VE POST-FEMİNİST TEORİ.....	241
Ataerkilliğin teorisi: 1970'lerin feminizmleri.....	243
Kadınlık ve cinsel farklılık üzerine: Juliet Mitchell	246
<i>Dinnerstein: sosyal bakım düzenlemeleri</i>	251
Chodorow: <i>Anneliğin Yeniden Üretimi</i>	253
<i>Benjamin: sevginin analizi</i>	259
Julia Kristeva: semiyotik yıkımlar	261
<i>Kristeva: annelik ve annelik etiği</i>	267
Kristeva'nın değerlendirilmesi	269
<i>Irigaray: dişil hayal dünyası</i>	271
Judith Butler: toplumsal cinsiyet performansı senaryoları.....	273
Butler'ın değerlendirilmesi.....	277

Queer teori.....	279
Özet.....	287
Ek sorular	288
Ek okuma.....	288
İnternet bağlantıları.....	289

9. BÖLÜM

POSTMODERNİTE	291
Deleuze ve Guattari: şizoid arzu olarak postmodernite	293
Postmodern durum: Lyotard	298
Baudrillard: simülasyonlara dayanan kültür olarak postmodernite	301
<i>Baudrillard'a göre hayali-olay: 'Körfez Savaşı olmadı'</i>	307
Jameson: küresel kapitalist dönüşümler olarak postmodernite.....	309
Bauman: modernitenin yanılışmalarından arınma olarak postmodernite.....	315
<i>Postmodern etik: küresel ahlâkî uçurum</i>	319
Postmodernizme eleştiriler.....	324
Özet.....	328
Ek sorular	329
Ek okuma.....	329
İnternet bağlantıları.....	331

10. BÖLÜM

AĞLAR, RİSKLER, AKIŞKANLAR	333
Manuel Castells: ağ toplumu	336
Castells'e eleştiriler	344
<i>Küresel ağlar ve akışkanlar: Urry ve hareketlilikler</i>	347
Ulrich Beck: risk dünyasında organize hayatlar.....	348
Beck ve düşününsel modernleşme.....	352
<i>Bireyselleşme</i>	356
Beck'e eleştiriler.....	357
Sıvılaşma ile yaşamak: Bauman	361
<i>Tali hasar: Bauman ve toplumsal eşitlik</i>	367
Bauman ve akışkan aşklar, hayatlar ve korkular	369

Bauman'a eleştiriler.....	371
Özet.....	376
Ek sorular	377
Ek okuma.....	377
İnternet bağlantıları.....	378

11. BÖLÜM

KÜRESELLEŞME	379
Küreselleşme tartışması	381
<i>Küresel kozmopolitizm</i>	390
11 Eylül sonrası küreselleşme	394
Küreselleşme tartışmasına eleştiriler	400
Küreselleşme, iş ve yeni ekonomi.....	401
<i>Küresel elektronik ekonomide belirsiz yaşamlar</i>	405
Küreselleşme, iletişim ve kültür	407
Küreselleşme ve yeni bireysellik	410
<i>Hareketli yaşam: Elliott ve Urry</i>	412
Özet.....	416
Ek sorular	417
Ek okuma	417
İnternet bağlantıları.....	417

SONSÖZ:

BUGÜNÜN SOSYAL TEORİSİ VE 2025'E DOĞRU	419
KAYNAKÇA.....	431

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Sosyal teori kadar çeşitli, çok disiplinli ve siyasi açıdan önemli olan çok az akademik araştırma alanı vardır. Bu kitabı yazarken çağdaş sosyal teori alanında rahat okunur, kapsamlı ve eleştirel bir giriş oluşturmaya çalıştım. Sosyal teorinin şu anda öz-kimlik, cinsellik ve toplumsal cinsiyet gösterenleri, küreselleşme ve yönetişime kadar her şeyi kapsamaya çalıştığı kabul edildiğinde, bu kendi içinde zor bir iş olarak görülebilir. Yeterince kapsamlı bir çağdaş sosyal teori sunmaya uğraşırken yakın geçmişin en heyecan verici gelişmelerine dair kuşbakışı bir değerlendirmenin yanı sıra Frankfurt Okulu'ndan postmodernizme, yapısalcılıktan post-feminizme kadar başlıca düşünce geleneklerinin birçoğunu çalışmaya dahil etmeye çalıştım. Böyle olunca anahtar öneme sahip diğer yeni konu başlıklarının yanı sıra küreselleşme ve küresel elektronik ekonomisi, postmodernizm, ağların yükselişi, iklim değişikliğinin etkileri gibi konularla ilgili detaylı tartışmalar da kitaba eklendi.

Öncelikli olarak, bu kitabın şekillenmesini etkileyen sosyal teorideki son gelişmeler hakkında belki de kısaca yorumda bulunmak gerekiyor. Sosyal teori Avrupa Aydınlanması bağlamında ortaya çıkmıştır ve yaşamımızın ve modern çağdaki yaşamımızın sosyal dinamikleri hakkındaki temel sorunlarla olan alışverişi içerisinde geniş çaplı bir kıta meselesi olarak varlığını sürdürmüştür. Çağdaş sosyal teori, diğerlerinin yanı sıra, Michel Foucault, Jacques Lacan, Jacques Derrida, Julia Kristeva, Jean Baudrillard ve Luce Irigaray'ın entelektüel katkılarının bir çeşit akademik stenografisini temsil ediyorsa eğer, bu sadece sosyal teorinin zenginliği, çeşitliliği ve ezoterizminden¹ değil, aynı zamanda mevcut yaşam biçimlerimizden hareketle geliştirdiği iddialı eleştiriden de kaynaklanmaktadır. Bu kitapta ileri sürdüğüm üzere çağdaş sosyal teori iki taraflı bir girişimdir: bir taraftan sosyal bilimlerle beşeri bilimlerin çözüm üreten, oldukça güçlü ve disiplinlerarası bir projesi, diğer taraftan ideolojik düşünce ile akıl, özgürlük, hakikat, öznellik, kültür ve siyasete ilişkin söylemlerin ivedi eleştirisidir. Bana göre Herbert Marcuse, Jürgen Habermas, Pierre Bourdieu, Anthony Giddens, Judith Butler, Zygmunt Bauman,

¹ İç yönelimli anlatı, mahir kişilerin içsellliği ile sınırlandırılmış felsefi öğretisi (ç.n.).

Giorgio Agamben ve birçok diğerlerinin yazılarında kendini en iyi şekilde gösteren çağdaş sosyal teori, ilerlemeci siyasetin geleceği ile ilgilenmenin yanı sıra iktidar kibrinin derinlikli ve zihin açıcı bir eleştirisini sunmaktadır.

Kitabın bu ikinci baskısının hazırlanmasında yardımları bulunan kişi ve kurumlara teşekkür etmek istiyorum. Üç kişinin kitapta özellikle emeği geçti. Arkadaşım ve aynı zamanda Routledge’da editörüm olan Gerhard Boomgaarden bu kitabın şekillenmesinde önemli bir rol oynadı; sunduğu yardımlardan dolayı kendisine minnettarım. İkinci baskının hazırlanma sürecinde Charles Lemert gibi entelektüel bir arkadaşım olduğu için gerçekten çok şanslıyım; keskin yorumları ve tavsiyeleri bana yol gösterdi. Yine, fevkalade yardımları ve bu kitaba yaptığı katkılar için Nicola Geraghty’e teşekkür borçluyum.

İkinci baskının yazılması ve hazırlanması Güney Avustralya Üniversitesi Hawke Araştırma Enstitüsü’nde gerçekleşti. İkinci baskının proje müdürü olan Eric Hsu takdire şayan çabaları ile bana yardımcı oldu. Emekleri ve fedakârlığı için kendisine minnettarım. Ayrıca araştırma ve taslakların düzenlenmesi için gösterdikleri titizlikten dolayı Adam Henderson ve Dan Torode’a da teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Yine Hawke’da benden desteğini esirgemeyen Jennifer Rutherford, David Radford, Daniel Chaffee, Maireen Cotton, Phoebe Smith ve Lynette Copus’a ve son olarak Routledge’den Emily Briggs’e teşekkür ederim.

İkinci baskının yayınlanması ile birlikte bu kitabın yazılması, yeniden yazılması ve tekrar yeniden yazılması yılları bulan bir süreç oldu ve Bristol, Dublin, Canterbury, Londra, Helsinki ve Adelaide’da defalarca kaleme alınıp düzeltildi. Bu seyahatlerde ailemin yardımları anahtar rol oynadı. Bu kitap ailenin en yeni yetişmekte olan sosyal teorisyeni genç Niamh’a ithaf edilmiştir – onun içgüdüsel merakı (Freud’un da dediği gibi) yetişkinlerin kurulu dünyasını etkisiz kılıyor; dolayısıyla onu sosyal teori için bir model olarak tavsiye edebiliriz.

Anthony Elliott
Adelaide, 2013